Sunt eterodocşii, adică toţi cei ce îşi zic creştini, dar nu sunt ortodocşi, membri ai Bisericii?

de Dimitrie Ţelenghidis2,

Profesor al Facultăţii de Teologie,

Universitatea Aristotelică din Tesalonic

Sub influenţa ecumenismului, încă din secolul trecut, se întreprinde sistematic o tentativă de înstrăinare a conştiinţei ecclesiologice a Bisericii Ortodoxe, ca întreg (ca pliromă). Mai exact, se încearcă din ce în ce mai mult acceptarea unei teorii denaturate despre ceea ce înseamnă Biserica.

În baza acestei percepţii, cum că Biserica ar fi divizată, toţi creştinii – adică toți cei ce au fost botezaţi indiferent de modul săvârşirii Sfintei Taine a Botezului, în numele Dumnezeului Celui în Treime – sunt consideraţi ca fiind membri egali ai Trupului lui Hristos (adică ai Bisericii). Iar acest lucru se doreşte să fie luat în consideraţie în ciuda diferenţelor dogmatice dintre aceşti creştini.

În consecinţă, indirect, prin această teorie despre Biserică se anulează propriu-zis caracterul mântuitor al dogmelor (adevărurile de credinţă descoperite de Dumnezeu), dogme formulate de Sinoadele Ecumenice ale Bisericii.

Concomitent, îşi pierd definitiv însemnătatea atât anatemele şi afurisirile, precum şi Canoanele Sinoadelor mai sus pomenite. De altfel, așa se explică și faptul că s-a ajuns ca în Duminica Ortodoxiei fie să nu se mai citească în întregime anatemele, fie să nu se mai citească deloc Synodikonul Ortodoxiei. Încet, dar sigur, înaintăm spre o nivelare programată a Ortodoxiei cu erezia. De altfel, la evenimentele bisericești oficiale, ereticii sunt numiți fraţi întru Hristos cu ortodocșii sau, după caz, ortodocșii li se adresează cu ușurință, rostind titlul lor eccleziastic mincinos. Este limpede, ne găsim în mijlocul unui proces de omogenizare a diferitelor credinţe creştine.

Oare este legitim, din punct de vedere teologic şi ştiinţific, să-i considerăm pe eretici, adică pe romano-catolici, protestanţi, anticalcedoneni etc., drept membri

ai Bisericii? Şi, în consecinţă, suntem cu toţii una în Hristos?

Ca să răspundem la această întrebare, într-un mod argumentat teologic, va trebui să lămurim de la început că noi, ca ortodocşi, credem în una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică, conform adevărului de credinţă mărturisit în Simbolul de CredinţăNiceo-Constantinopolitan (381). Din expunerea de mai sus a Simbolului de Credinţă rezultă desigur că unitatea, ca însușire fundamentală a monadei şi, în cazul de față, ca însușire a Bisericii celei una, este un dat cert al credinţei noastre.

În conştiinţa trupului Bisericii, unitatea ei este un dat ființial (ontologic) care este asigurat în mod permanent și absolut de capul Bisericii, de Hristos, prin prezenţa continuă a Duhului Sfânt Mângâietorul întru ea, încă de la Cincizecime. Unitatea Bisericii, ca adevăr de credință (dogmatic), exprimă atât conştiinţa Bisericii de sine, cât şi experienţa în Duhul Sfânt pe care ea o are. Aşadar, pe baza faptului că în Biserica Ortodoxă se constată o conştiinţă dogmatică neîntreruptă în întregul ei, această Biserică una este cea Ortodoxă.

Mărturisirea cuprinsă în Simbolul de Credinţă, şi anume că Biserica este una, înseamnă că aceasta constituie însușirea de bază a identităţii ei.

În practică, aceasta înseamnă că Biserica nu se poate diviza, nu se poate fragmenta, pentru că ea este Trupul tainic al lui Hristos. Iar Hristos, ca și cap al Trupului Bisericii, nu poate să aibă nici mai multe trupuri, ca Unul şi Unicul Dumnezeu și Om, după cum nici un trup împărţit nu poate să aibă. Astfel, oricine se unește cu Trupul lui Hristos şi rămâne viu în acest Trup are puterea, prin Sfintele Taine şi prin păzirea în dragoste a poruncilor, să se mute din moartea biologică la viaţa veşnică a Dumnezeului Celui în Treime. Şi precum mlădiţele de vie nu pot trăi şi aduce rod, dacă sunt tăiate din vie (Ioan 15: 5-6), la fel şi credinciosul tăiat din Biserică sau comunităţile întregi de credincioşi, indiferent de cât de mulți ar fi, nu pot nici să existe în Hristos, nici să înființeze o altă Biserică.

Credinţa Bisericii este dată de sus, este inspirată de Dumnezeu, de aceea, ea nu este negociabilă. În conformitate cu învățătura Sinodului al II-lea Ecumenic, nu pot exista Biserici divizate sau mai multe Biserici, pentru că astfel ar rezulta o contradicţie între definițiile Biserica cea una – Bisericile cele multe și Biserica cea una – Biserica divizată.

Orice schismă şi orice eventuală erezie nu ating în esență Biserica în privinţa caracterului ei unitar. Biserica a fost, este şi va rămâne una şi nedivizată până la sfârşitul veacului. Exact acest lucru îl mărturisim în Simbolul de Credinţă, folosind verbul cred la timpul prezent. Hristos este capul acestui Trup integru ce continuă să rămână integru fie că se îmbogăţeşte cu nenumăraţi membri, fie că este mărginit la un număr infim de membri de-a lungul istoriei.

Hristos nu poate să fie capul unui Trup divizat sau fărâmițat. Acest fel de ecclesiologie nu a fost legitimat niciodată în cadrul istoriei noastre bisericeşti şi nici nu este cu putinţă să fie legitimat în cadrul experienţei în Duhul Sfânt a Bisericii. Biserica nu poate să fie una şi totodată fragmentată. Dacă Biserica este divizată, atunci ea nu poate fi una, pentru că Unul este Trupul Domnului. Ba, mai mult, dacă este divizată, nu este nici sfântă, nici sobornicească şi nici apostolică.

Însă, dacă Biserica, conform Simbolului de Credinţă, este una, nu pot exista Biserici eterodoxe (în afara Bisericii Ortodoxe), nici Biserici mame, nici Biserici surori, nici Biserici fiice sau Biserici nepoate. Una şi singura Biserică nedespărţită (întotdeauna) naşte tainic din apă şi din Duh (Ioan 3: 5) doar pe membrii ei, nicidecum nu naște alte Biserici.

În consecinţă, considerarea Bisericii ca fiind divizată, considerare manifestată, din nefericire, în ultima vreme, de către importante fețe bisericeşti, este în opoziţie cu exprimarea clară a Simbolului de Credinţă. Considerarea că Biserica ar fi divizată sau că ar exista har și mântuire în afara ei, aduce cu sine, conform hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, căderea din Biserică, mai exact, caterisirea şi afurisenia, în funcţie de împrejurare, a aceluia care persistă într-o consideraţie dogmatică greşită.

Considerarea că Biserica este divizată anulează, în practică, credinţa în însăşi existenţa Bisericii care, doar pentru că este una şi nedespărţită, poate fi înţeleasă în baza conştiinţei de sine ortodoxe. Prin urmare, atunci când cineva acceptă conştient consideraţia că Biserica este divizată, neagă credinţa Bisericii, neagă identitatea, dar şi conştiinţa de sine a ei.

Din acest motiv, ortodocşii nu au nici o problemă psihologică legată de identitatea lor ca ortodocși și ca Biserică, așa cum au cei ce au fost tăiați din Trupul Bisericii, adică eterodocșii (romano-catolici, anticalcedonieni-copţi, armeni, protestanţi cu diviziunile lor neoprotestante: baptişti, adventişti, evanghelişti etc.).

Desigur, Biserica Ortodoxă se roagă cu durere, îi pare rău şi manifestă interes pentru pocăinţa şi întoarcerea acestora în Trupul unic al lui Hristos, de la care au fost tăiaţi din cauza devierilor lor dogmatice.

1. Credinţa Apostolică
Integrarea şi rămânerea în Trupul Tainic al lui Hristos, adică în Biserică, nu are loc fără anumite condiţii prealabile. Ea presupune neapărat acceptarea şi mărturisirea credinţei apostolice, aşa cum a fost explicată şi formulată de Sinoadele Ecumenice ale Bisericii.

Astfel, atunci când un credincios, indiferent de poziţia instituţională pe care o are în Trupul Bisericii, sau mai mulţi credincioşi, indiferent de numărul lor, încalcă credinţa stabilită a Bisericii, aceştia se desprind de Trupul ei. Dacă este vorba de un preot sau de un ierarh, acesta se caterisește, iar dacă este un mirean, acesta se afurisește. Acest lucru înseamnă că nu pot să participe şi să se împărtăşească de Tainele Bisericii.

Romano-catolicii au căzut din Biserică, în mod oficial, în secolul al XI-lea. În 1014 au introdus în Simbolul de Credinţă învăţătura lor dogmatică greşită cu privire la Duhul Sfânt, şi anume cunoscutul Filioque. Conform acestei învăţături, Duhul Sfânt, ca Persoană dumnezeiască, îşi are existenţa în urma purcederii şi din Tatăl, şi din Fiul. Învăţătura dogmatică a romano-catolicilor, însă, anulează învăţătura apostolică a Bisericii despre Dumnezeu cel în Treime, căci, după Sfântul Evanghelist Ioan, Duhul Adevărului de la Tatăl purcede (Ioan 15: 26). De altfel, Sinodul al III-lea Ecumenic, prin Sfântul Chiril al Alexandriei, referindu-se la Simbolul de Credinţă, a hotărât categoric că nimănui nu-i este permis să adauge sau să scoată nici măcar o silabă din cele stabilite în Simbolul de Credinţă. Toate Sinoadele Ecumenice următoare au consfinţit hotărârile Sinodului al III-lea Ecumenic.

Aşadar, este limpede faptul că Romano-catolicii, în consecinţă, şi Protestanţii, au căzut în afara credinţei apostolice a Bisericii, de vreme ce ei au adoptat Filioque. Este de prisos să facem referire la toate modernizările aduse credinţei de către creştinii occidentali (infailibilitatea papei, dogmele mariologice, primatul papal, harul creat etc.).

2. Succesiunea apostolică
De credinţa apostolică se leagă nedespărțit succesiunea apostolică. Succesiunea

apostolică este valabilă doar în Trupul Bisericii, presupunând, neapărat, credinţa apostolică.

Prin succesiunea apostolică înţelegem continuarea neîntreruptă a conducerii Bisericii de către Sfinţii Apostoli. Această continuare are un caracter harismatic şi este asigurată prin transmiterea autorităţii duhovniceşti a Sfinţilor Apostoli către episcopii Bisericii şi, prin intermediul celor din urmă, preoţilor.

Modul de transmitere episcopilor autoritatea duhovnicească apostolică se face prin punerea mâinilor (hirotonie). Dacă, prin urmare, vreun episcop dobândeşte hirotonia în mod canonic, din punct de vedere bisericesc, şi se află, însă, în afara Bisericii datorită credinţei lui greşite, el încetează, de fapt, să aibă succesiune apostolică, din moment ce aceasta are sens doar în cadrul tainic al Trupului lui Hristos, care este Biserica.

În consecinţă, dacă vreun episcop sau vreo Biserică locală, indiferent de numărul de membri, cad din credinţa Bisericii, aşa cum această credinţă a fost exprimată infailibil de Sinoadele Ecumenice, ei încetează să mai aibă succesiune apostolică, pentru că se găsesc deja în afara Bisericii. Şi, din moment ce succesiunea apostolică este întreruptă în mod existenţial, nici nu poate fi vorba de dobândirea sau continuarea succesiunii apostolice pentru cei deja căzuţi în afara Bisericii.

Pe baza celor de mai sus, însuşi papa, dar şi toți episcopii romano-catolici sunt lipsiţi de succesiune apostolică, pentru că, fiind lipsiţi de credinţa apostolică, se găsesc în afara Bisericii. În consecinţă, a vorbi despre succesiune apostolică în afara Bisericii este un lucru fără temelie ştiinţifică, adică neteologic.

3. Preoţia şi celelalte Taine
Preoţia în cadrul Bisericii este preoţia lui Hristos, din moment ce Însuşi Hristos slujeşte Tainele Bisericii Lui, prin intermediul episcopilor şi a preoţilor.

Preoţia presupune continuitatea apostolică neîntreruptă, succesiunea apostolică. Mai întâi şi mai întâi, preoţia presupune ca Dumnezeu-Omul Hristos să fie slujitor în Trupul Său, Biserica. Într-o expresie finală, preoţia lui Hristos trece prin Biserică şi este oferită de Însuşi Hristos prin Biserica Lui şi însăşi Bisericii Lui. Preoţie autonomă şi Taine autonome faţă de Biserică nu pot exista.

Preoţia, precum toate celelalte Sfinte Taine, constituie o vădire a lucrării Bisericii (o dezvăluire liturgică, căci Biserica se înfăţişează pe sine prin Taine, zice Sfântul

Nicolae Cabasila). Acest lucru înseamnă că, pentru a exista Taine, trebuie să existe în prealabil Biserica. Tainele sunt ca ramurile unui copac. Ramurile vii, care înfloresc şi aduc rod, pot exista doar dacă se găsesc în prelungirea firească a copacului, atunci când sunt legate ontologic de corpul copacului.

Din punct de vedere teologic, este de neconceput susţinerea afirmaţiei că eterodocşii, romano-catolici sau protestanţi, ar avea vreo Taină, măcar una, de exemplu, Botezul. Întrebarea esenţială care trebuie pusă aici este următoarea: Cine a slujit Taina Botezului? Unde a dobândit preotul slujirea? Cine i-a dat slujirea, din moment ce aceasta se găseşte doar în Biserică? Şi unde se găseşte Biserica la eterodocşi, dacă aceştia, datorită credinţei lor greşite au căzut în afara Bisericii?

4. Teoria celor doi plămâni ai lui Hristos
Această teorie îşi are originea în Romano-catolicism. Conform acestei teorii, Hristos are drept plămâni Romano-catolicismul şi Biserica Ortodoxă.

Astăzi, din nefericire, teoria aceasta a fost adoptată şi de mulţi ierarhi ortodocşi şi teologi laici ortodocşi, fără să fie probabil siliţi. Această teorie, însă, din punct de vedere ortodox, poate fi considerată nu doar non-teologică, ci chiar o blasfemie.

Biserica Ortodoxă se diferenţiază ontologic de Romano-catolicism, din motive dogmatice clare. Astfel, Biserica Ortodoxă consideră că doar ea păstrează caracterul Bisericii de Trup divino-uman al lui Hristos. Romano-catolicismul este căzut de o mie de ani în afara Bisericii lui Hristos.

De altfel, pentru că Biserica, după cum consideră Simbolul de Credinţă, este una şi omogenă, din punct de vedere teologic este de neconceput să se subînţeleagă, în conformitate cu teoria de mai sus, că Ortodoxia şi Romano-catolicismul sunt doi plămâni ai lui Hristos, ca şi cum ar fi două organe echivalente din Trupul Lui.

În acest caz, ar trebui să considerăm că celelalte organe ale trupului lui Hristos fie nu sunt încă descoperite din punct de vedere ecclesiologic, fie sunt acoperite de alte Biserici în afara celor două. Aşa ceva ne-ar conduce nemijlocit la adoptarea teoriei ecclesiologice protestante a ramurilor (Branch theory).

Prin teoria ramurilor înţelegem teoria protestantă privind identitatea Bisericii. Biserica, după protestanţi, este comunitatea nevăzută a Sfinţilor. Toate diversele Biserici istorico-empirice, cu dogme diferite, sunt legitime şi echivalente, fiind

ramuri ale copacului Bisericii nevăzute. Biserica nevăzută este Biserica despre care mărturisim în Simbolul de Credinţă. În consecinţă, nici o Biserică locală, indiferent de dogmă, nu întrupează una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică. Nici o Biserică locală nu poate susţine faptul că deţine plinătatea adevărului revelat. Biserica cea una a lui Hristos este cumulul total al secţiilor separate, adică al Bisericilor locale de orice dogmă, oricât de mult ar diferi din punct de vedere dogmatic între ele. Acest fapt este cu neputinţă de acceptat din punct de vedere ortodox.

Pe de altă parte, teoria romano-catolică despre cei doi plămâni ai lui Hristos, este o blasfemie atunci când este adoptată de ortodocşi. Şi constituie o blasfemie în sensul cel mai strict al cuvântului, pentru că introduce în Trupul impecabil al lui Hristos Romano-catolicismul, ca pe un organ funcţional al Lui (un plămân), deşi Romano-catolicismul suferă ontologic din punct de vedere instituţional, fiind, în realitate în afara Trupului divino-uman al Bisericii.

5. Biserici surori

De la început, termenul Biserici surori a fost nepotrivit şi inadmisibil. Este nepotrivit din punct de vedere teologic, atunci când este folosit pentru a exprima relaţia dintre Bisericile Ortodoxe locale. Şi este absolut inadmisibil, din punct de vedere teologic, atunci când este folosit pentru a determina caracterul ontologic al Bisericii Ortodoxe şi al Romano-catolicismului.

Termenul Biserici surori nu este un termen bazat scripturistic, nici nu este legitim. Atunci când Sfântul Apostol Pavel se referă la diversele Biserici locale, el nu le denumeşte surori, nici nu subînţelege existenţa vreunei Biserici mame ale vreunor Biserici locale. El are conştiinţa că Biserica este una şi că ea are un caracter universal, în sensul unei deplinătăţi a adevărului şi a vieţii ei, şi al cărei cap, ne informează Sfântul Apostol Pavel, este Însuşi Hristos. Astfel, atunci când se adresează vreunei Biserici locale, foloseşte expresia stereotipă: Bisericii care este în Corint, de exemplu. Acest lucru arată că prezenţa întregii Biserici poate fi în orice loc, acolo unde există comunitatea euharistică a credincioşilor sub episcopul ei. Este, desigur, de la sine înţeles faptul că unitatea acestor Biserici locale este asigurată de comuniunea lor întru credinţă, viaţă şi rânduială ecclesiastică. Unitatea Bisericilor locale este garantată în practică de Sinodul episcopilor acestor Biserici.

Din cele expuse mai sus reiese clar faptul că, din moment ce nici Bisericile locale

aflate în acelaşi cuget în cadrul Ortodoxiei nu se justifică, din punct de vedere teologic, să fie numite surori, cu atât mai mult nu există vreun substrat teologico-ecclesiologic pentru a numi Biserica Ortodoxă şi Romano-catolicismul Biserici surori. De altfel, Romano-catolicismul nu poate fi numit, în sensul strict al cuvântului, Biserică, după anul 1054, pentru că de atunci acţionează asupra lui anatemele Sinoadelor Ecumenice, consecinţa fiind tăierea de la Trupul divino-uman.

Aici trebuie făcută observaţia că suspendarea anatemelor nu poate fi efectuată de nici o persoană oficială a Bisericii, indiferent de înălţimea poziţiei în ierarhia ecclesiastică, ci doar de un Sinod Ecumenic. Şi acest lucru se poate face doar în cazul în care, în prealabil, sunt îndepărtate motivele dogmatice pentru care a avut loc efectiv tăierea Romano-catolicismului de Biserică.

Este, aşadar, limpede faptul că, oficial, Romano-catolicismul nu mai este Biserică din 1054. Practic, acest lucru înseamnă că nu are credinţa apostolică corectă, nici succesiune apostolică. Nu are harul necreat şi, prin urmare, nu are Tainele dumnezeieşti care aduc trupul divino-uman al Bisericii într-o comuniune îndumnezeitoare cu omul. Şi, pentru că Biserica nu poate decât să fie şi să rămână până la sfârşitul veacului una şi nedespărţită, orice comunitate creştină aflată în afara Bisericii Ortodoxe este, pur şi simplu, eretică.

Traducere din limba greaca de Preot Matei Vulcănescu

1Referat susţinut în Mitropolia Republicii Moldova şi Episcopia de Bălţi, în zilele de 3 şi 4 aprilie 2012.

2Domnul Profesor Dimitrie Ţelenghidis este considerat unul din cei mai mari dogmatişti ai Greciei din perioada contemporană. În ultimii 20 de ani este implicat în problema dialogului dintre Ortodoxie si eterodoxie. Din anii tinereții a avut binecuvântarea să cunoască pe Părintele Paisie Athonitul, vestit pentru sfințenia lui, în preajma căruia s-a aflat timp de mulţi ani şi a primit sfaturile lui patristice şi duhovniceşti. Are o vastă operă, din care citäm câteva: Teologia Ortodoxă şi viaţa, Soteriologia lui Luter, Har şi libertate după tradiţia patristică a secolului al XIV-lea”, Contribuţie la soteriologia Bisericii Ortodoxe etc. (n. trad.).

preluat de pe ortodoxiacatholica.wordpress.com